

การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง*

SUSTAINABLE TOURISM MANAGEMENT IN PHATTHALUNG PROVINCE

สาโรจน์ สามารถ

Sarote Samat

ฤเดช เกิดวิชัย

Luedech Giedwichai

ดวงสมร โสภณธาดา

Duandsamon Sophontada

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: sarote.samart@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพแวดล้อม อัตลักษณ์ ในบริบทของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 3) แนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดพัทลุง จำนวน 400 คน และกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพัทลุง จำนวน 400 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 806 คน ได้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมในบริบทของจังหวัดพัทลุงเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย ทั้งเชิงธรรมชาติ วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่า มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น และมีวัฒนธรรมมาดั้งเดิม เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุงจากนักท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และกระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุงจากประชาชนผู้ที่พักอาศัยในจังหวัดพัทลุง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$) และ 3) แนวทางการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ 2) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านพื้นที่และศักยภาพการ

* Received 13 March 2022; Revised 24 March 2022; Accepted 27 March 2022

ท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวทั้งในเชิงภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, จังหวัดพัทลุง

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) study environment in the context of sustainable tourism management 2) study the management process of and the development of sustainable tourism and 3) study the guideline to development and management of sustainable tourism. There are both qualitative research and quantitative research. The population consisted of 6 informants, 400 residents who live in Phatthalung province, and 400 tourists who have been visiting to Phatthalung Province, which using the Taro Yamane formula and selected by stratified random sampling in proportion. The research instrument was the questionnaires The statistic employed for data analysis were descriptive statistics and content analysis. The results of the research were as follows: 1) Phatthalung Province is a city with an ancient history, where has many attractions and dimensions that are in natural historical way of life, agricultural tourism community tourism of old town. In addition, there showed a distinctive identity and a traditional culture toward to the tourist attraction, 2) the overall of the tourist's opinion about the management process of and the development of sustainable tourism in Phatthalung Province were rated at the high level ($\bar{x}$ = 3.60) and people Phatthalung Province were rated at the high level ($\bar{x}$ = 3.47) and 3) the guideline to development and management of sustainable tourism in Phatthalung Province should be (1) study the environment and identity (2) focus on the participation of all sectors including government agencies, private agencies, entrepreneurs, communities and people in the area, setting the activities to promote the tourism by focusing on facilities and services. All of these guidelines are toward to the development of identity for tourism, which are in wisdom History, culture and traditions

Keywords: Tourism Management, Sustainable Tourism Management, Phatthalung Province

บทนำ

ปัจจุบัน การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง แม้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาความแน่นอนทางการเมืองแต่การท่องเที่ยวภายในประเทศก็มีการเติบโตขึ้นอย่างเป็นที่น่าพอใจ ในแง่ของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวถือว่ามีเปลี่ยนแปลงในภาพรวมเป็นไปทางบวก ทั้งนี้รัฐบาลได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในการผลักดันการท่องเที่ยวของประเทศไทยหลายประการ เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพ การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการยกระดับภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวไทยในสายตานักท่องเที่ยวทั่วโลก รวมถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวคิด "ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)" ซึ่งประกาศในปี พ.ศ. 2558 เป็นปี "การท่องเที่ยววิถีไทย (2015 Discover Thainess)" (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561) จากสถิติในปี 2559 ภาคการท่องเที่ยวโดยภาพรวมสร้างรายได้ 2,510,779 ล้านบาท เป็นรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ หรือต่างชาติเที่ยวไทย 1,641,268 ล้านบาท และรายได้จากการท่องเที่ยวภายในประเทศ หรือไทยเที่ยวไทย 869,510 ล้านบาท และเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาพบว่า รายได้รวมจากการท่องเที่ยวขยายตัวร้อยละ 11.09 โดยขยายตัวทั้งรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และรายได้จากการท่องเที่ยว ภายในประเทศ ซึ่งขยายตัวร้อยละ 12.64 และร้อยละ 8.27 ตามลำดับ (กรุงเทพธุรกิจ, 2560) และการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ด้านการบริการและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจนำเที่ยว โรงแรมที่พัก การบริการด้านร้านอาหาร และการเดินทาง ขนส่ง นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการจ้างงาน การกระจายรายได้ให้แก่คนในชุมชนอีกด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2559)

สำหรับ การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ถือว่าเป็นแนวความคิดที่ได้รับความสนใจจากผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยในการเดินทางท่องเที่ยวนั้นมีความหมายมากกว่าการได้เห็นภูมิประเทศ หรือได้สัมผัสภูมิอากาศที่แตกต่างออกไปแต่เป็นความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะการที่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวโดยปราศจากผลกระทบทางธรรมชาติวัฒนธรรม และสังคม (ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์, 2545) การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะด้านการวางแผน และการจัดการร่วมกัน รวมถึงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการบำรุงรักษา อนุรักษ์และการสร้างความเข้าใจอันดีภายในท้องถิ่นระหว่างผู้ที่อาศัย นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงมีความสำคัญมากกว่าการจัดการท่องเที่ยวทั่วไป เนื่องจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ซึ่งเกิดขึ้นกับผู้อยู่อาศัย

นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม โดยที่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ ประเมินผลดีและผลเสีย การให้ผู้อาศัยในท้องถิ่นนั้น ๆ มีส่วนวิพากษ์แผนการท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษาร่วมกัน ระหว่างผู้อาศัยในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว (นนท์ฉัตร วีรานูวัตต์ และเกศรา สุกเพชร, 2560)

จังหวัดพัทลุง เป็นจังหวัดขนาดเล็กที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มีสถานที่สำคัญที่ทรงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ และยังมีประเพณีและวัฒนธรรมที่น่าสนใจ นอกจากนี้ยังเป็นหนึ่งในจังหวัดทางภาคใต้ของไทยที่มีโดดเด่น แม้จะไม่ได้มีภูมิศาสตร์ที่ติดกับทะเลอันดามันหรืออ่าวไทย แต่จังหวัดพัทลุง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมายที่เหมาะสมแก่พักผ่อนและศึกษาหาความรู้ โดยเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวด้านเกาะและทะเลสาบ แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่สุดของพัทลุง ได้แก่ ทะเลน้อยที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์แห่งแรกของประเทศไทยและเป็นลำดับที่ 948 ของโลก (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2541) ประกอบกับการดำเนินวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ยึดมั่นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชาวจังหวัดพัทลุง ทำให้จังหวัดพัทลุงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ในด้านวิถีความเป็นไทย และมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เมื่อพิจารณาความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงยังไม่ได้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากนัก อันเนื่องมาจากจังหวัดพัทลุงยังไม่ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ อีกทั้งยังขาดการสนับสนุนจากภาคเอกชน รวมถึงการบูรณาการระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภาคเอกชนในจังหวัด และยังขาดการมีส่วนร่วมและความเข้าใจของประชาชนในท้องถิ่นในการมีบทบาทผลักดันและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุง ตั้งแต่ระดับนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ (นงนุช หวันชิตนาย และประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2561) กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงขาดการประสานพลังประชารัฐ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทร่วมกันแก้ปัญหาและคิดหาทางสร้างอนาคต ผ่านโครงสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งมั่นลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง, 2560) ส่งผลให้ในปัจจุบันสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดพัทลุงยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดที่มีภูมิศาสตร์ติดกับทะเล อันได้แก่ ภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี และสงขลา เป็นต้น อีกทั้งยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่ระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ต้องการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ (อมิณา ฉายสุวรรณ และชุมพล จันทรฉลอง, 2560)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวองค์ประกอบต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน เกิดประโยชน์ต่อภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด แต่ต้องคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดกันมา นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นศึกษาอุปสรรค ปัญหา ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม อัตลักษณ์ ในบริบทของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงสู่ความยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพัทลุง จำนวน 525,044 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง, 2561) 2) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง จำนวน 710,274 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) และ 3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง จำนวน 6 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,235,324 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 ได้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 และดำเนินการการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 กลุ่มละ 400 คน ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่ 3 เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง 2) ผู้บริหารสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพัทลุง 3) รักษาการแทน

พัฒนาการจังหวัดพัทลุง 4) นายอำเภอเมืองพัทลุง 5) นายอำเภอควนขนุน และ 6) นายอำเภอป่าพะยอม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอนคือ 1) เกี่ยวกับเพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษาของผู้ตอบ 2) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยว และ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว ตรวจสอบความเที่ยงโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ที่มีความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นผู้ตรวจสอบแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง และนำไปทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงในจังหวัดอื่น จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้เท่ากับ .90

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม อัตลักษณ์ในบริบทของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยพิจารณาจากข้อคำถามในการสัมภาษณ์ พบว่าข้อคำถามมีความครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน มีข้อคำถามถูกต้องเหมาะสมตรงตามโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้วด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัยที่ได้รับการปฐมนิเทศแล้ว โดยแบ่งวิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ลงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ตามที่ได้กำหนดเกณฑ์ไว้คือ ประชาชนในจังหวัดพัทลุงและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง โดยขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทางผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 6 ราย นัดวันเวลาสัมภาษณ์ เข้าแนะนำตัว แจ้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ แจ้งวิธีการสัมภาษณ์ โดยการจดบันทึก และหากมีการบันทึกเสียงต้องขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน ตรวจสอบและทวนสอบการสัมภาษณ์อีกครั้งเมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนจึงยุติการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยการหาค่าร้อยละ วิเคราะห์กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม อัตลักษณ์ในบริบทของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์และนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนาความ (Descriptive)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพแวดล้อม อัตลักษณ์ ในบริบทของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง พบว่า เป็นไปตามคำขวัญที่กล่าวว่า “เมืองออกทะเล เมืองหนังโนรา อู่นาข้าว พราวน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน” คำขวัญที่แฝงไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติของพัทลุง หรือที่เรียกกันว่า เมืองลุง หรืออีกชื่อในอดีตเรียกว่า เมืองออกทะเล ซึ่งเป็นอีกจังหวัดหนึ่งของภาคใต้เป็นเมืองที่ขึ้นชื่อเกี่ยวกับแหล่งธรรมชาติที่สำคัญระดับประเทศพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นทุ่งนา ป่าพรุ เขาและทะเลสาบ อาทิ ทะเลน้อย พื้นที่ชุ่มน้ำและทะเลสาบน้ำจืด เป็นแหล่งอาศัยของนกน้ำ หลาหลายสายพันธุ์ เป็นจังหวัดที่มีคนพูดถึงการท่องเที่ยวอย่างมาก ดังคำกล่าวที่ว่า “เที่ยวไม่เที่ยว แวะเยี่ยมเมืองลุง” เป็นเมืองเล็ก ๆ ที่ระบบทุนนิยมเข้าถึงน้อยมาก เนื่องด้วยเหตุที่ทุนนิยมเข้าถึงน้อย จังหวัดพัทลุงจึงเป็นจังหวัดที่ยังคงอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นหลงเหลือให้ชนรุ่นหลังได้สืบทอด ไม่ว่าจะเป็นหนังตะลุงและมโนราห์ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ตกทอดมาเนิ่นนาน ชากโบราณวัตถุที่สามารถเป็นนาฬิกาบออายุของจังหวัดนี้ได้เป็นอย่างดี หรือแม้แต่วิถีชีวิตการดำรงชีพของชาวจังหวัดพัทลุงก็ยังดำรงชีวิตแบบเดิมไม่ผิดเพี้ยนหรือแปรผันไปตามโลกในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงแง่มุมของเรื่องราวต่างๆ ในการดำรงชีวิตได้อย่างหลากหลาย จนกลายเป็นสังคมแห่งวัฒนธรรม จึงไม่แปลกที่ในทุกพื้นที่ของจังหวัดพัทลุงยังรอคอยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัสและเรียนรู้ถึงประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง

จังหวัดพัทลุงเป็นหนึ่งใน 55 เมืองรองที่รัฐบาลสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จังหวัดพัทลุงจึงนำเสนอการท่องเที่ยวรูปแบบเชิงธรรมชาติ ปราศจากการปรุงแต่ง เน้นการท่องเที่ยวภูเขา ป่า นา และทะเลสาบที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่มีทรัพยากรธรรมชาติ พืชพันธุ์ และสัตว์ที่อุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่ง สำหรับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเขต 3 อำเภอของจังหวัดพัทลุง ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอควนขนุน และอำเภอป่าพะยอมนั้น มุ่งเน้นการท่องเที่ยวทั้ง 4 ประเภท ประกอบด้วย ภูเขา ป่า นา และทะเลสาบแล้ว ยังมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นการปลูกพืชแบบอินทรีย์ การท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นการพัฒนากลุ่มสัมมาชีพ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่าอีกด้วย ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน และประชาชน โดยมุ่งหวังให้การจัดการท่องเที่ยวของทั้ง 3 อำเภอมีความมั่นคงและยั่งยืน โดยภาครัฐมีการสนับสนุนทั้งงบประมาณ และการให้ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน ทำ

ให้ได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้ประกอบการเอกชนในจังหวัด ส่งผลต่อความร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้น่าสนใจ มีระบบให้บริการนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ระบบรักษาความปลอดภัย รวมถึงการจัดระบบจำกัดขยะในแต่ละพื้นที่อย่างได้มีประสิทธิภาพ

2. กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนของกระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง โดยรวม

กระบวนการจัดการและการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว				ประชาชนในจังหวัดพัทลุง			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านพื้นที่และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	3.89	0.49	มาก	1	3.69	0.33	มาก	1
2. ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยว	3.72	0.44	มาก	2	3.56	0.34	มาก	2
3. ด้านบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกที่พึง และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.37	0.46	ปานกลาง	4	3.31	0.44	ปานกลาง	4
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.56	0.56	มาก	3	3.35	0.42	ปานกลาง	3
รวม	3.63	.048	มาก		3.47	.038	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุงจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพื้นที่และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 3.89) รองลงมาได้ ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{x}$ = 3.72) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}$ = 3.56) และด้านบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกที่พึงและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 3.37) ส่วนกระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุงจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพัทลุง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพื้นที่และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 3.69) รองลงมาได้แก่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{x}$ = 3.56) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}$ = 3.35) และด้านบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกที่พึงและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 3.31)

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพัทลุง ต่างมีความคิดเห็นต่อประเด็นกระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุงไปในทิศทางเดียวกัน และต่างก็มีความคิดเห็นตรงกันในแต่ละด้าน โดยเฉพาะด้านพื้นที่และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพราะใน 3 อำเภอของจังหวัดพัทลุง อันได้แก่ อำเภอเมือง

อำเภอป่าพะยอม และอำเภอควนขนุน มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย เช่น หาดแสนสุขลำปำ พิพิธภัณฑ์วังเจ้าเมืองพัทลุง ทะเลสาบปากประ นาโปแก หลาดใต้โหนด อุทยานนกน้ำทะเลน้อย เป็นต้น และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชาวพัทลุง ในขณะเดียวกันทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนต่างมีความเห็นการบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวและเป็นการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในทันสมัยมากขึ้น

3. แนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงสู่ความยั่งยืน

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ทั้งการสัมภาษณ์และการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งผลให้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงสู่ความยั่งยืน พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวให้ไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริงนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีแนวทางดังต่อไปนี้

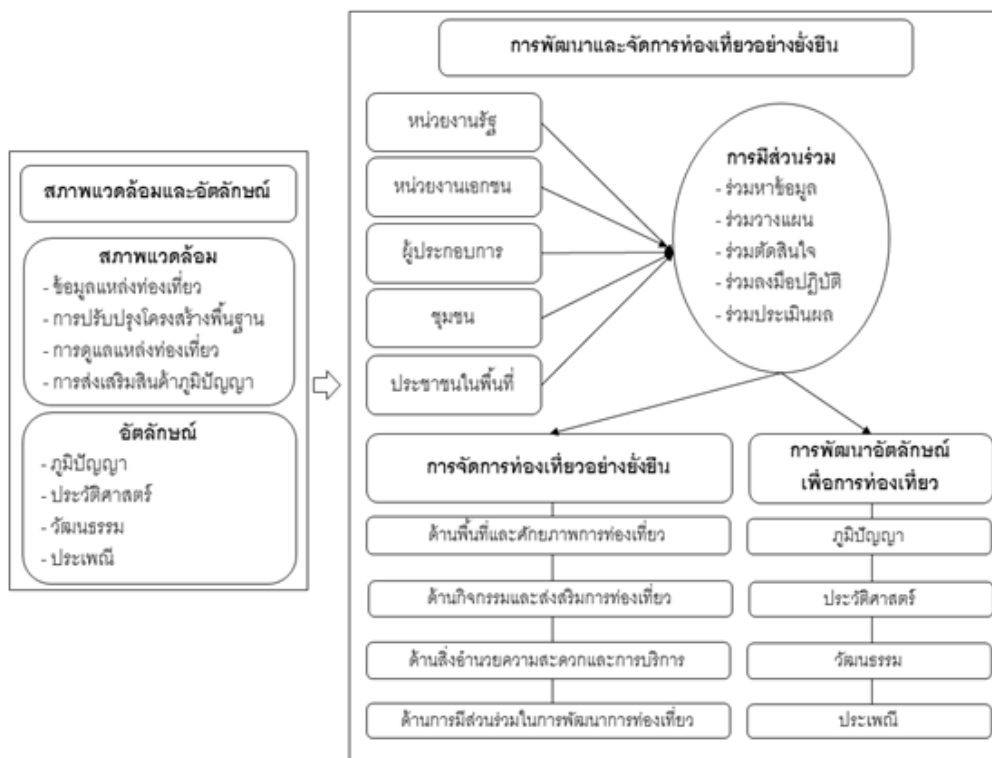
3.1 การศึกษาสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง โดยต้องมีสภาพแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การดูแลแหล่งท่องเที่ยว และการส่งเสริมสินค้าภูมิปัญญา ส่วนการศึกษาอัตลักษณ์ของจังหวัดพัทลุงนั้นจำเป็นต้องศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี อย่างเป็นระบบเพื่อส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงต่อไป

3.2 การพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นั้นหมายถึง การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ผู้ประกอบการ ชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมหาข้อมูล ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ และร่วมประเมินผล

3.3 การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว จำเป็นจะต้องมีกระบวนการในการจัดการท่องเที่ยวในด้านพื้นที่และพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.4 การพัฒนาอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุง จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาอัตลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง แต่ยังคงวิถีชีวิตดั้งเดิมของจังหวัดไว้ด้วย ซึ่งการพัฒนาอัตลักษณ์จำเป็นต้องพัฒนาด้านภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี

ซึ่งแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงสู่ความยั่งยืน สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงสู่ความยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจุบันจังหวัดพัทลุงเป็นหนึ่งใน 55 เมืองรองที่รัฐบาลสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเขต 3 อำเภอของจังหวัดพัทลุง ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอควนขนุน และอำเภอป่าพะยอม มีการนำเสนอการท่องเที่ยวรูปแบบเชิงธรรมชาติ เน้นการท่องเที่ยวภูเขา ป่า นา ทะเลสาบ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่า มีการส่งเสริมสินค้าที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ กระจูดที่มีการจำหน่ายในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และยังเป็นหนึ่งในสินค้าส่งออกที่มีชื่อเสียงของประเทศ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ได้แก่ กาแฟ ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ข้าวสังหยดที่ได้รับการขึ้นทะเบียนว่าเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) รวมถึงปลาตุกร้าทะเลน้อย 130 ปี ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนว่าเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เป็นการสร้างอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อเป็นจุดขาย มีการสนับสนุนการจ้างงานภายในชุมชน สร้างสัมมาชีพให้กับชาวบ้านในพื้นที่ให้มีอาชีพ มีรายได้ พื้นฟูเศรษฐกิจครอบครัว เศรษฐกิจชุมชน และเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โฆษิต ไชยประสิทธิ์ พบว่า ชุมชนในสถานียเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่น

และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นกิจกรรมเพื่อการสืบสานและสืบทอดมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่น และการอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมบนพื้นที่สูง ทรัพยากรความงามทางธรรมชาติ ภูมิปัญญาด้านพืชสมุนไพร ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นเมืองต่าง ๆ (โฆษิต ไชยประสิทธิ์, 2556) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ สุทธิ เสริฐศรี พบว่าการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม มุ่งเน้นอัตลักษณ์มี 3 ประการ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาชานานที่เก่าแก่ วิถีชีวิตริมน้ำที่มีป้าชายเลนอุดมสมบูรณ์ (สุทธิ เสริฐศรี, 2560) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ พบว่า ศักยภาพทางการท่องเที่ยว กระบวนการคิดแบบยั่งยืนในด้านการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ มุ่งที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งตัวผู้นำชุมชนที่มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557) และยังสอดคล้องกับ อรวรรณ เกิดจันทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป้าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวด้วยสื่อต่าง ๆ และมีความต้องการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายด้านการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ด้วยการสื่อสารเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านสื่อสร้างสรรค์และนวัตกรรมสื่อต่าง ๆ เช่น รายการโทรทัศน์ การจัดแสดง Road show การพัฒนาแบรนด์ และการสื่อสารความแตกต่างของจังหวัดในรูปแบบการเล่าเรื่อง (Storytelling) เป็นต้น (อรวรรณ เกิดจันทร์, 2556)

2. กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุง ในปัจจุบันพบว่าการจัดการท่องเที่ยวยังขาดแคลนผู้ประกอบการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนยังไม่เป็นที่น่าสนใจมากนัก อีกทั้งการท่องเที่ยวในชุมชนยังไม่เข้มแข็ง เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำลงด้วยโรคระบาดโควิด 19 ยิ่งทำให้ผู้ประกอบการขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่บางส่วนปิดตัวลง ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก ระบบเศรษฐกิจชุมชนก็ตกต่ำตามไปด้วย การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพัทลุงในปัจจุบันกำลังส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ท่องเที่ยววิถีวิถี การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันระหว่างอำเภอ จังหวัด กระทรวงพาณิชย์ กรมพัฒนาชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเอง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมขององค์กร ประชาชน เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกันจัดการท่องเที่ยวมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ควบคู่กับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวใน

ชุมชนให้สมบูรณ์และคงอยู่ตลอดไป โดยลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน การจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงในปัจจุบัน แต่ยังไม่มีการร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมประสานงาน และร่วมควบคุมการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบมากนัก จึงทำให้การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวยังไม่ประสบความสำเร็จและสมบูรณ์ ทั้งยังประสบกับปัญหาการให้ความร่วมมือไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัญหาความขัดแย้งเรื่องสิทธิ์ การจัดสรรงบประมาณ ข้อกฎหมาย และขัดแย้งภายในพื้นที่ รวมทั้งความล่าช้าและความซ้ำซ้อนของระบบราชการ ส่งผลให้การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวบางครั้งเป็นไปอย่างล่าช้าหรือเกินเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัฐกรณ์ แสงโชติ พบว่ากลุ่มผู้ประกอบการได้รับโอกาสการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชนมากกว่า อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐยังให้ความสนใจกับผู้ประกอบการธุรกิจมากกว่าประชาชนดั้งเดิม และถึงแม้ว่าประชาชนในพื้นที่แสดงความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว แต่ประชาชนกลุ่มนี้ไม่เคยได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบติดตามโครงการหรือเป็นคณะกรรมการการจัดการการท่องเที่ยวแต่อย่างใด (รัฐกรณ์ แสงโชติ, 2554) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ วีระศักดิ์ กราปัญญา พบว่า ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน จังหวัดกระบี่ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ขาดการมีส่วนร่วมการจัดการการท่องเที่ยวจากชุมชน จนเกิดเป็นอุปสรรคต่อการจัดการการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้ความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดการป่าชุมชนแก่ประชาชนในพื้นที่ (วีระศักดิ์ กราปัญญา, 2554) และผลการวิจัยของ เพชรศรี นนท์ศิริ พบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว โดยร่วมวางแผนและร่วมดำเนินงาน แต่ยังพบแนวโน้มการรวมอำนาจการตัดสินใจของผู้นำกลุ่ม เกิดเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในบางกลุ่ม ภูมิหลังการก่อตั้งองค์กรที่เลื่องและภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่มมีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชน และความสำเร็จของกลุ่ม (เพชรศรี นนท์ศิริ, 2555)

3. แนวทางการพัฒนาและรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง มีแนวทางที่สำคัญคือ 1) การศึกษาสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง 2) การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ผู้ประกอบการ ชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมหาข้อมูล ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ และร่วมประเมินผล 3) การจัดการท่องเที่ยวมีกระบวนการในการจัดการท่องเที่ยวในด้านพื้นที่และพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว และ 4) การพัฒนาอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุง ต้องมีการพัฒนาอัตลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง แต่ยังคงวิถีชีวิตดั้งเดิมของจังหวัดไว้ด้วย ซึ่งการพัฒนาอัตลักษณ์จำเป็นจะต้องพัฒนาด้านภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปองทิพย์ นาคินทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้าน

การบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ การตัดสินใจอำนวยความสะดวกในพื้นที่ที่ยังไม่เพียงพอ เช่น ปริมาณถึงขยะ ห้องน้ำสาธารณะ และที่จอดรถ (ปองทิพย์ นาคินทร์, 2556) และผลการวิจัยของคณิศร วนเวียน พบว่า การจัดการทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมมีปัญหาด้านมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะ การจัดการน้ำเสีย ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ความขัดแย้งด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดินปริมาณน้ำจัดไม่เพียงพอ งบประมาณในการบริหารจัดการท่องเที่ยวและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เพียงพอ (คณิศร วนเวียน, 2556) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ อรพรรณ เกิดจันทร์ พบว่า ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ ชุมชน และประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากขาดความเข้าใจและไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความร่วมมือการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ปัญหาเรื่องอำนาจหน้าที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุง (อรพรรณ เกิดจันทร์, 2556) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพลภัส พงศกรรังศิลป์ พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวจะเป็นไปอย่างยั่งยืนได้นั้น ทุกภาคส่วนต้องมีจิตสำนึกที่ดีและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ (พิมพลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของปองทิพย์ นาคินทร์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาควรบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนในท้องถิ่นเกิดความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจ ทรัพยากรการท่องเที่ยว จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อเนื่องทุก ๆ ปี (ปองทิพย์ นาคินทร์, 2556) และผลการศึกษา รัฐกรรณ์ แสงโชติ พบว่า ภาครัฐและหน่วยงานที่รับผิดชอบควรให้ความสำคัญ ความจริงใจ และความมุ่งมั่นในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นผลงานที่เป็นรูปธรรม ควรมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงไปศึกษาและพัฒนาอย่างจริงจัง มีการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีนโยบายการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เพื่อให้ประชาชนและผู้ประกอบการเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์ กระตุ้นประชาชนให้เห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยว (รัฐกรรณ์ แสงโชติ, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง มีประเด็นที่ต้องร่วมกันขับเคลื่อนและสนับสนุนทั้งในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน งบประมาณ การบริหารจัดการ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงให้มีความยั่งยืน นอกจากนี้ผู้วิจัย ยังมีข้อเสนอแนะ เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้ 1) ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต้องมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส มีจิตบริการแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการให้ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองอาศัยอยู่ และ ผู้นำท้องถิ่นทั้งท้องถิ่นและท้องที่ต้องสร้างความเข้าใจให้เกิดกับประชาชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะนำมาซึ่งการสร้างอาชีพและรายได้ ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) แหล่งท่องเที่ยวที่สังกัดภาครัฐ เช่น เขากทะเล ทะเลน้อย หาดแสนสุขลำปำ เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้ประกอบการเป็นภาคเอกชน เช่น ล่องแก่งหนานมดแดง ตลาดสวนไผ่ขวัญใจ หลาดใต้โหนด เป็นต้น ต้องมีการพัฒนาและจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้จังหวัดพัทลุงมีการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้และสามารถพัฒนาสู่ความยั่งยืนได้ 3) จังหวัดพัทลุง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพัทลุง มหาวิทยาลัยทักษิณ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ต้องผนึกกำลังในการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงโดยการสร้างอัตลักษณ์ด้านภูมิปัญญา ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม และด้านประเพณี เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประเพณี โดยสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโฆษณา สื่อหลัก และสื่อสังคมออนไลน์ มีการสร้างตราสัญลักษณ์สินค้าชุมชนเพื่อบอกเล่าประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). สรุปด้านการท่องเที่ยว ปี 2560. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2563 จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411
- กรุงเทพธุรกิจ. (2560). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 16 ตุลาคม 2560 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/economic/list/2>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). แผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562. เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2563 จาก <http://www.tourismthailand.org/fileadmin/downloads/pdf>

- คณิงกรณ วังเวียน. (2556). การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. วารสารการบริการและการท่องเที่ยว, 7(2), 86-103.
- โฆสิต ไชยประสิทธิ์. (2556). การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติการพัฒนาจากภายใน กรณีศึกษาชุมชนในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2545). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและโรงแรมอย่างยั่งยืน. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นงนุช หวันชิตนาย และประสิทธิ์ รัตนพันธ์. (2561). การรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 10(2), 13-20.
- นนท์ฉัตร วีรานุกต์ และเกศรา สุขเพชร. (2560). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทย. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 11(1), 5-16.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2559). การจัดการด้านการตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: เฟิร์นข้าหลวง พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปองทิพย์ นาकिनทร์. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(3), 650-665.
- เพชรศรี นนทศิริ. (2555). รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 8(2), 47-65.
- รัฐกรณ์ แสงโชติ. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตเทศบาลตำบลปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระศักดิ์ กราปัญญา. (2554). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน - ท่าพรตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. ใน วิทยานิพนธ์ เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2541). แร่ชาร์ไซด์ของประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 8 กรกฎาคม 2564 จาก <http://chm-thai.onep.go.th/wetland/ramsarsites.html>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง. (2560). การท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง. เรียกใช้เมื่อ 8 กรกฎาคม 2564 จาก <https://phatthalung.cdd.go.th>

- สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง. (2561). แผนพัฒนาสถิติระดับพื้นที่ จังหวัดพัทลุง. เรียกใช้เมื่อ 10 กรกฎาคม 2564 จาก <http://phatlung.nso.go.th/images/stories/upfile/2563/01/statrepost61.pdf>
- สุธี เสรีรัฐศรี. (2560). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโค่นอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 10(2), 109-117.
- อมิณา ฉายสุวรรณ และชุมพล จันทรฉลอง. (2560). การพัฒนาระบบการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(3), 119-128.
- อรรวรรณ เกิดจันทร์. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโค่น จังหวัดสมุทรสงคราม. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.